

starih zaboravljenih istraživača baštine čiji se radovi reprintiraju. Ova petnaesta izložba popraćena je i katalogom kao i sve prethodne izložbe, no, uza svoju godišnjicu, katalog je dobio i suvremeno dizajnirani omotni identitet Borisa Ljubičića.

XV. izložba izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija, Zagreb, MDC, 1996., detalj snimio: Mato Batorović

Vitalnost muzejske izdavačke djelatnosti, njena sveprisutnost u kulturnom svijetu, zaslužuje pozornost ne samo stručne muzejske publike nego i šire javnosti. Muzejske ustanove sve više skreću pozornost na svoju jedinstvenu kulturnu pojavnost opredijelivši se i za suvremenu tehnologiju - suvremene elektroničke nositelje zapisa. Katalog izložbe na CD-ROM-u, šetnja izložbenim prostorijama na Mreži - nisu više rijetki i usamljeni slučajevi. Štoviše, muzeji ovim suvremenim pomagalicama postaju još popularniji, cjenjeniji i posjećeniji. Stoga smatramo da ove izložbe u organizaciji MDC-a, kao jednogodišnje jedinstvene slike cjelokupnoga hrvatskog muzejskog izdavaštva, trebaju prezentirati i ovaj aspekt suvremenog izraza. Time će upotpuniti i potvrditi svoju neophodnost i dobrodošlicu kako na hrvatskoj tako i na svjetskoj kulturnoj pozornici. Nadamo se da će izložbe MDC-a u sljedećim godinama bilježiti ovu uzlaznu putanju suvremenog muzejskog izdavaštva te da će se naše želje i obistiniti.

Katalog izdanja hrvatskih muzeja i galerija za 1996., izdavač: Muzejski dokumentacijski centar

SLOVENSKA ZUBARSKA ZBIRKA

Marija Počivavšek

Bronica Gologranc Zakonjšek

Muzej novejše zgodovine

Celje

U svibnju 1993. u Muzeju novije povijesti Celje otvorili smo stalni postav, koji je po svome sadržaju jedinstven u Sloveniji: izložili smo, naime, stari zubarski alat te pomagala i opremu, koje su u radu rabili zubotehničari i zubari.

Usprkos ugledu koji (je) slovenska medicina uživa(la) u svijetu, ona u slovenskim muzejima još nije pronašla svoje mjesto. Zahvaljujući entuzijastima kojima nije svejedno što se događa s našim naslijeđem, sačuvan je zavidan dio građe iz te vrste: u našem je slučaju prim. dr. Franc Štolfa skupio više od 3.000

Dječja muzejska publika

komada građe te vrste, koji govori o razvitku zubarske tehnike kod nas, a koje su mu povjerili pojedinci iz čitave Slovenije. Budući da je veličina zbirke prešla okvire kojima pojedinac još može vladati, dr. Štolfa je počeo razmišljati o zubarskome muzeju, povezo se s muzejskom strukom i čitavu je zbirku povjerio Muzeju novije povijesti Celje na trajnu zaštitu i čuvanje. Kao stručni djelatnici muzeja sada se brinemo o toj zbirci, čuvamo je, dokumentiramo i, naravno, prikazujemo javnosti.

U svibnju 1993. javnosti smo prvi put predstavili slovensku zubarsku zbirku, iako smo zbog nedostatka prostora - na raspolaganju smo imali samo tri prostorije - mogli izložiti samo jedan njezin dio.

Muzeološko predstavljanje zubarske zbirke zamišljeno je tako da su naprije predstavljene dvije potpune zubarske ordinacije, a u tehničkom dijelu zubarski i zubotehnički instrumenti i pomagala. Prva ordinacija datira iz razdoblja prije prvoga svjetskog rata. Sastoji se od stolca, koji već ima pomično uzglavlje, na njega je pričvršćen reflektor, a pokraj je zubna bušilica na nožni pogon i pljuvačnica. Desno od stolca je umivaonik te ormarići s lijekovima,

vagom i knjigama. U ordinaciji je još nekoliko pomagala, aparate te, naravno, alati i instrumenti. U prostoriji je još i pisači stol, koji je služio zubaru i medicinskoj sestri te stol zubnog tehničara s odgovarajućim alatom.

Druga ordinacija potječe iz tridesetih godina ovog stoljeća, iako je rabljena još nakon drugoga svjetskog rata. Stolac je hidrauličan, instrumenti su vrlo slični današnjima. U ordinaciji je još i sprava za čitanje rentgenskih filmova i sterilizator na suhi zrak te električni sterilizator. U vitrinama su izloženi stari zubarski i zubotehnički instrumenti i oprema, kojima su zubari ublažavali bol i nadomještali nedostajuće zube. Na kraju je pregled još pet

nadograđivale zbirku, a namijenili smo ga isključivo najmlađim posjetiteljima, predškolicima i učenicima nižih razreda.

Programom smo željeli dopuniti njihov svakodnevni istraživački nemir, a u prvom redu im još u mladosti probuditi osjećaj za očuvanje i zaštitu našega kulturnog naslijeđa, u ovom slučaju tehničkog naslijeđa.

Program je najprije djeci, na njima primjeren način, predstavio zbirku starih zubarskih instrumenata, pomagala i opreme, uključujući stare ordinacije i stare zubarske stolce. U posebnoj smo im pedagoškoj sobi poslije razgledanja pripremili različite zubarske instrumente i noviji stolac, odnosno pripremili smo im

*Zubarska ordinacija s početka dvadesetog stoljeća
foto: Sberpa*

zubarskih stolaca iz 1880., 1908., 1920., 1944. i 1955. godine. Sve vrijeme su u našem muzeju bila prisutna nastojanja da se za zbirku dobije veća izložbena površina. Pružila se mogućnost da se zbirka smjesti u samostalnom objektu u sklopu kompleksa bolnice u Celju. Ove je godine muzej na raspolaganje dobio prostor, i to dograđeni, uz muzejsku zgradu. Taj se prostor adaptira pa predviđamo da će novi postav slovenskoga zubarstva javnosti biti predstavljen 1998. godine.

Pri otvorenju Slovenske zubarske zbirke pripremili smo Muzejsku zubobolju, program raznih aktivnosti koje su nadopunjavale i

pravu zubarsku ordinaciju gdje su se zajedno s mišićem Filipom "igrali zubara". Na taj smo način željeli postići dvije stvari: da se djeca oslobode i, ako je moguće, svladaju sve svoje strahove i teškoće, koje se možda javljaju kod pojma zubar, te da zubobolja postane pojam koji uistinu pripada još samo u muzej. Druga je namjera bila da mogu dodirnuti većinu onih predmeta koji su na izložbi bili zatvoreni u vitrinama i iza stakla, te da još jednom kažemo što je određen predmet, za što se rabi i kakva je njegova povijest. Zajedno s autorima izložbe smo, naravno, odabrali što više zanimljivih, tipičnih i različitih zubarskih instrumenata i

materijala koje su nekada rabili zubar i njegov tehničar. Osim zubarske igre, u suradnji s Dispanzerom za zubnu zaštitu djece i omladine Doma zdravlja Celje, djeci smo predstavili i preventivni program s prikazima pravilne njege zuba. U tu smo svrhu pripremili i čitav niz radionica gdje su djeca, uza stručnu pomoć vanjske suradnice, iz papirnate kaše oblikovala zdravu prehranu, voće i povrće. U radionicama smo i starim zubnim četkicama crtali na temu izložbe te pročitanih bajki i pjesmica o zubima. Također, izradili smo i jednostavne lutke te s njima izveli improviziranu predstavu na temu zub. Lutkarske predstave su vrlo zgodne aktivnosti, a osobito one gdje su djeca drugoj djeci, svojim vršnjacima, pripremila zubarski program. U goste smo pozvali i profesionalne skupine i kazališta, a lijepo smo se zabavljali i u glazbenoj zubobolji. Obrazovni ćemo program pri zbirci opet uvesti u novom prostoru i u novom postavu i dopuniti ga brojnim novostima: ponudit ćemo ga, dakako, na nešto drukčiji način i starijoj publici.

Primljeno: 30. IV. 1997.

Summary:

Slovenian dentist's collection

Marija Počivavšek
Bronica Goligranc Zakonjšek

Thanks to the enthusiasts, as dr. Franc Štolfa, most of the objects were preserved. But because of the impossibility for dr. Štolfa to hold the collection, the collection were given to Museum of new history in Celje.

Museum of new history for the first time showed the collection in public in May 1993. Because of the space problem, it was only part of collection that was exposed.

The collection was exposed in few rooms which simulated doctor's offices. First doctor's office dated from the time before First World War. It was made up of dentist's chair with the head of bed and the reflector, and dental power drill on food drive. Next to the chair there was spitting pot and washing-stand. There were also table for dentist and nurse, and space for the dentist technician with the necessary equipment.

Second doctor's office dated from the thirties of this century, dentist's chair was hydraulic and the instruments were very much alike today's one. In doctor's office were machines for roentgen, the equipment, sterilizer on air and the electric one. There were also five chairs since 1880, 1908, 1944 and 1955.

The new exhibition of Slovenian dentist's collection will be shown to the public in 1998.

There are also program for kids, "The museum's toothache". We wanted to gain two things: to free children from the fear and to put the toothache into the museum once for all.

NEKA RAZMIŠLJANJA O IDEJNOJ KONCEPCIJI STALNOG POSTAVA HRVATSKOGA POVIJESNOG MUZEJA*¹

Nataša Mataušić
Hrvatski povijesni muzej
Zagreb

Nekoliko je neospornih činjenica koje se na ovoj razini rasprave o budućoj koncepciji stalnoga postava Hrvatskoga povijesnog muzeja moraju nužno uzeti u obzir, jer proizlaze iz samoga imena muzeja i njegova Zakonom utvrđenog djelokruga rada.

No, prije njihova objašnjenja naglasila bih osnovne elemente na kojima se temelji izrada idejne koncepcije svake izložbe, pa tako i stalnoga postava.

Dakle, idejna koncepcija mora dati odgovore na tri osnovna pitanja:

što? - cilj i glavni sadržajni elementi (osnovna misao ili teme koje želimo promovirati);

zašto? - kriterij odabira povijesnih činjenica, ličnosti i procesa koje želimo prikazati (kojih događaja i ličnosti i zašto baš tih);

kako? - na koji način (muzeološka provedba i muzeografska rješenja, animacija).

Pitanje operacionalizacije poslova (tko? i kada?) izrade stalnoga postava stvar je dogovora stručnih djelatnika muzeja. Za nas je pri tome još važnije pitanje - gdje? O tome, na žalost, ne možemo odlučivati sami, ali bismo već sada trebali započeti izradu planova prostornih potreba, ne samo za realizaciju stalnoga postava, već i svih ostalih, potrebnih za obavljanje muzejske djelatnosti utvrđene Zakonom.

U lipnju 1991. godine proglašen je Zakon o Hrvatskome povijesnome muzeju, prema kojem je HPM republička muzejska ustanova (članak 1.), kojoj je djelatnost pribavljanje, čuvanje, stručno održavanje, sređivanje, proučavanje, znanstveno obrađivanje, publiciranje, propagiranje i prezentacija muzejske građe hrvatske povijesti (članak 2.).

Hrvatski povijesni muzej nastao je integracijom dviju muzejskih institucija: Povijesnog muzeja Hrvatske i Muzeja revolucije naroda Hrvatske. Oba ova muzeja su u svome nazivu imala imenicu Hrvatska, što je u konkretnim slučajevima značilo da su skupljala građu s cijelog teritorija Hrvatske. U novom muzeju akcent je stavljen na pridjev hrvatski što direktno upućuje na činjenicu da je riječ o nacionalnoj povijesti Hrvata, bez obzira na to na kojem teritoriju živjeli (dijaspora).

Time je određena tema idejne koncepcije novoga stalnog postava HPM-a: povijest hrvatske nacije i to povijest u svim njenim pojavnim aspektima koji se međusobno isprepliću kao uzajamne komponente jedinstvenih povijesnih procesa: politička, vojna, ekonomska, kulturna, socijalna, religijska...